

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

MAISEMATUKIEN MAHDOLLISUUDET LAMMASTILALLA

Tietoiseksi EU-tuista Seinäjoki 29.11.2017

Riikka Asunmaa

ProAgria Etelä-Pohjanmaa, MKN Maisemapalvelut

PRO
Agria Etelä-Pohjanmaa

MAISEMAN JA LUONNONHOIDON YMPÄRISTÖSOPIMUKSET

Huom! Vuonna 2018 haettavat tuet vahvistumatta!

- Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito
- Kosteikon hoito

YLEISTÄ YMPÄRISTÖSOPIMUKSISTA

Tuensaajat:

- Aktiivilijelijä (moma, kosteikko)
- Rekisteröity yhdistys (moma, kosteikko)
- Vesioikeudellinen yhteisö (kosteikkojen hoitosopimus)

Yleiset edellytykset:

- Hoitotoimenpiteiden on ylitettävä muun lainsäädännön edellyttämät hoitotoimet, esim. Natura, täydentävät ehdot
- Korvauksenhakijan tai hänen puolisonsa on oltava sopimuskauden alkamista edeltävän vuoden joulukuun 31. päivänä vähintään 18-vuotias.
- Sopimukset eivät edellytä ympäristösitoumusta
- Sopimusalueen oltava sopimuksen hakijan hallinnassa (5 v)

YLEISTÄ YMPÄRISTÖSOPIMUKSISTA

- Sopimuskausi (1.5. – 30.4.)
- Sopimus on voimassa viisi (5) vuotta
- Sopimusala vähintään 0,30 ha
- Sopimukseen ei voi lisätä alaa, uusista aloista tehtävä uusi sopimus
- Korvausmäärät ovat kiinteitä, kustannuslaskelmia ei tarvita
- Kosteikon hoitosopimus 450 €/ha/v
- Maatalousluonnon monimuotoisuuden hoito ja maiseman hoitosopimus 450 €/ha/v
- Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaille kohteille 600 €/ha/v

YMPÄRISTÖSOPIMUSKOHTEET

- Perinnebiotooppi tai luonnonlaidun, joka on **pellon ulkopuolista aluetta**
- Luontoarvoiltaan monimuotoinen tai maisemaltaan merkittävä pellon reuna-alue
- Pellon ja tien tai pellon ja vesistön välinen reuna-alue
- Peltoalueen metsäsaareke
- Maatalousympäristön uhanalaisten lajien esiintymä
- Maatalousympäristön muinaisjäännöskohde
- Pitkäaikaiseen maankäyttöön liittyvä maaseudun kulttuuriperintökohde

PERINNEBIOTOOPPI

- Keto, niitty, rantaniitty, lehdesniitty, hakamaa, metsälaidun tai nummi, jossa on nähtävissä selviä merkkejä laidunnuksesta tai alueen käytöstä karjan rehuntuotantoon
- **Arvokkaalla perinnebiotoopilla** tarkoitetaan perinnebiotooppia, joka on 1996—2001 julkaistuissa perinnemaisemaraporteissa tai sen jälkeen tehdyissä päivitysinventoinneissa määritelty **valtakunnallisesti (V)**, **maakunnallisesti (M)** tai paikallisesti arvokkaaksi perinnebiotoopiksi tai ELY-keskus on arvioinut arvoltaan vastaavaksi
- 600 €/ha (**V ja M alueet**), **erotellaan** suunnitelmassa alemman korvaustason lohkoista

Edustavan *Rantaniityn* kasvillisuus
on vyöhykkeistä, monilajista ja
matalakasvuista.

- Tavoitteena omaleimaisen kasvilajiston ja vyöhykkeisyyden säilyttäminen
- Kulutukselle altis ranta raivataan vähitellen ja pensasryhmiä säästään
- Laidunnus hidastaa matalien järvien umpeenkasvua

Metsälaitumesta voidaan hakea maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevaa sopimusta jos

- puusto koostuu eri ikäisistä lehti- tai havupuista
- laho- ja kolopuita on enemmän kuin talousmetsässä yleensä
- metsälaitumella on valoisia aukkoja, joissa kasvaa niittykasveja
- metsälaitumella esiintyy ruohoja ja heiniä enemmän kuin vastaavalla metsätyypillä yleensä

LUONNONLAIDUN

- **Pellon ulkopuolinen laidun**, jota käytetään karjan rehuntuotantoon ja jota ei nykytilassaan voida luokitella perinnebiotoopiksi tai kunnostettavaksi perinnebiotoopiksi
- **Sisältää muusta ympäristöstä erottuvia luonto- tai maisemiarvoja** (joita voidaan edistää laidunnuksella)
- Sijaitsee maatalousympäristöön liittyvässä maisemakokonaisuudessa
- Luonnonlaitumia ovat myös **reunavyöhykkeet ja metsäsaarekkeet**
- Reunavyöhyke voi olla keskimäärin **20 metriä** leveä mutta erityisestä syystä pellon ja vesistön tai pellon ja tien välinen alue voi olla keskimäärin enintään 40 metriä leveä.
- Peltoalueilla sijaitsevien metsäsaarekkeiden enimmäiskoko **1 ha**

MAATALOUSLUONNON MONIMUOTOISUUDEN JA MAISEMAN HOITO

Sopimusalue ei voi olla:

- Peltoa
- Pysyvää nurmea, jonka maankäyttölaji on peltoa
- Pihanurmikkoa
- Puutarha- tai puistokäytössä olevaa aluetta
- Laajoja ja yhtenäisiä avokallioita
- Metsätaloukskäytössä olevaa aluetta
- Aluetta, jolla ei ole edellytyksiä maatalousympäristön lajiston tai maiseman edistämiseen
- Suurpetouhka-aluetta

*Muinaisjäännös voidaan liittää
maatalousluonnon monimuotoisuuden ja
maiseman hoitoa koskevaan alaan*

- Hoidosta neuvoteltava Museoviraston kanssa
- Kiviröykkiöiden päältä poistetaan puuvartinen kasvillisuus/
estetään juuriston tunkeutuminen rakenteisiin
- Laiduneläiminä suositaan pienikokoisia eläimiä kuten **lampaita**

SOPIMUSTEN KOHDENTAMINEN

- Arvokkaaksi luokitellut perinnebiotooppikohteet
- Aikaisemmin kunnostetut perinnebiotooppi- ja luonnonlaidunkohteet
- Kohteet jotka sijaitsevat valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkailla maisema-alueilla, Natura-alueella tai rajautuvat Natura-alueeseen tai sijaitsevat alueella jotka on todettu tärkeiksi yleissuunnitelmassa
- Alueet, joilla on ollut aikaisemmin erityistukisopimus perinnebiotooppien hoidosta tai luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisestä

SOPIMUSALUEEN MÄÄRITTELY

- Ympäristösopimusalueet määritellään hakemukseen peruslohkoina
- Pellon ulkopuolisesta alueesta muodostetaan uusi peruslohko, jollei alaa ole jo aiemmin ilmoitettu omana peruslohkonaan
- Yhden lohkon koko vähintään 0,05 ha
- Lohkoon sisällytetään hoitoon riittävät reuna-alueet
- Sopimusala voi koostua useammasta peruslohkosta
- Ympäristösopimusosalasta tehdään kirjallinen hoitosuunnitelma, jossa esitetään lohkoittain toimenpiteet jokaiselle sopimusvuodelle

SUUNNITELMAN SISÄLTÖ

- Suunnittelun hankkeen yleiskuvaus ja tavoitteet
- Arvio hankkeen vaikutuksista ympäristöön tai maisemaan
- Suunnitelma-alueen kartta (lohkokartta, suunnitelmakartta)
- Perustamis-, hoito- ja muut toimenpiteet lohkokohtaisesti sekä vuosittainen toteutusaikataulu
- Jäljennös hoitopäiväkirjasta tai lohkomuistiinpanoista aiemmilta sopimusvuosilta
- *(VALOKUVIA!)*

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja
maiseman **Hoidon tavoitteet**

- Perinnebiotoopiksi luokitellun alueen ja uhanalaisen lajin esiintymän hoito suunnitellaan ja toteutetaan siten, että hoito edistää ensisijaisesti alueen **maatalousluonnon monimuotoisuutta**.
- Muunlaisilla kohteilla ensisijainen tavoite voi olla myös **maiseman hoito**.

MAATALOUSLUONNON MONIMUOTOISUUDEN JA MAISEMAN HOITO

Sopimusaluetta hoidetaan ja kunnostetaan hyväksytyin suunnitelman mukaisesti.

- Toimenpiteet sopeutetaan **paikallisen luonnon edellytyksiin** ja toteutuksessa kiinnitetään huomiota **alueellisiin erityispiirteisiin, maisemaan ja kulttuuriperinteeseen**
- Sopimusaluetta ei saa muokata, lannoittaa tai käsitellä kasvinsuojeluaineilla
- Aluetta ei saa ojittaa tai metsittää
- Hoitotoimenpiteisiin voi kuulua myös vieraslajikasvien poisto
- Tapauskohtaisesti voidaan sallia lannoitus, vesakon kemiallinen torjunta kantokäsittelynä tai jättiputken kem. torjunta

MAATALOUSLUONNON MONIMUOTOISUUDEN JA MAISEMAN HOITO

Perustason vaatimukset, mm:

- **Täydentävien ehtojen** vaatimus pysyvän nurmen laiduntamisesta niin, että maanpinta säilyy kasvipeitteisenä, eikä laidunnuksesta aiheudu eroosiota. Niiton ajankohdassa ja toteuttamisessa on otettava huomioon luonnonvaraisten lintujen ja nisäkkäiden suojelu.
- Täydentävien ehtojen mukaisten maisemapiirteiden säilyttäminen. Puita ei saa myöskään leikata lintujen pesimäaikaan.

PERINNEBIOTOOPPIEN JA LUONNONLAIDUNTEN KUNNOSTUSTOIMENPITEET

Alkuraivaus (ETI-investointi):

- Pensaikon ja puuston raivaus
- Raivausjätteen ja laidunnusta haittaavan vieraslajikasvillisuuden poistaminen
- Karjatalouteen liittyvien rakennelmien ja rakenteiden kunnostaminen
- Alueen aitaaminen
- Vieraslajien kemiallinen torjunta rajoitetusti pistetorjuntana
- Kunnostuksen jälkeen aluetta on voitava laiduntaa

Maisemaraivaus kohteet

- Raivatuilla alueilla on taipumus heinittyä ja/tai rehevöityä raivauksen jälkeen.
- Raivaus kannattaa tehdä vähitellen usean vuoden aikana, jottei alue rehevöityisi liikaa raivattujen puiden juuriston vapauttaessa ravinteita maaperään.
- Luonnon kannalta paras raivausajankohta on talvi, jolloin raivaus ei häiritse lintujen pesintää ja maan pinta on suojassa.

VUOSITTAISET HOITOTOIMENPITEET

Perinnebiotoopit ja luonnonlaitumet:

- Hoitotoimia voivat olla laidunnus, niitto, puiden ja pensaiden raivaus, vieraslajien poisto, lehtipuiden lehdestys sekä muut vastaavat toimenpiteet.
- Kulotus ja muut erityiset hoitokeinot
- Niittojäte korjataan pois, ellei hyväksytyssä suunnitelmassa perustellusti muuta edellytetä.

L Aiduntaminen sopimusalueella

- Laidunnus ei saa aiheuttaa kasvillisuuden rehevöitymistä
- Alue on yleensä **erotettava aidalla** muista laidunnurmista
  - tapauskohtaisesti voidaan sallia laidunnus vanhan **niukkaravinteisen** nurmen yhteydessä, jos sopimusalue ei ole rehevöitymiselle altis
- Sopimusaluetta ei voi käyttää vain yölaitumena eikä talvella jaloittelualueena
- Laidunpaine on sovitettava vastaamaan laitumen tuottoa

REUNAVYÖHYKKEEN JA METSÄSAAREKKEEN HOITO

- Niitto tai raivaus tehdään vähintään joka toinen vuosi ellei hyväksytty suunnitelma muuta edellytä
- Mikäli sopimuksen tavoitteena on monimuotoisuuden hoito, hoidon olisi suositeltavaa olla vuosittaista, ja raivaustähteet korjataan
- Mikäli kohdetta hoidetaan maisemasyistä, eikä aiota laiduntaa, voi harvemmin tapahtuva hoito tulla kyseeseen

KOSTEIKON HOITOSOPIMUS

Sopimusta voi hakea kohteesta joka on:

- Kosteikon, tulva-alueen tai luonnonmukaistetun uoman alle jäänyt maa-ala
- ETI-tuella perustettu kosteikko
- Edellisten ohjelmakausien mukainen kosteikko, laskeutusallas tai monivaikutteinen kosteikko
- Edellisten ohjelmakausien mukainen pieni kosteikko tai tulvapelto (lumosopimuskohte)
- Muulla rahoituksella perustettu kosteikko, joka täyttää ETI -korvauksen ehdot

A photograph of a rural landscape. In the foreground, there is a small pond surrounded by green grass and bushes. In the middle ground, there are several farm buildings, including a prominent red barn. The background consists of a dense forest of tall trees under a clear blue sky. The text "Kosteikkosopimusta ei voi hakea:" is overlaid on the image in a white, cursive font.

Kosteikkosopimusta ei voi hakea:

- Vesiensuojelu- tai monimuotoisuusarvoja vailla olevien kastelualtaiden hoidosta
- Hoidosta, jonka tavoitteena on muuttaa alue järveksi tai lammeksi
- Alueista, joissa valumavesien aiheuttama kuormitus ei aiheudu maataloudesta

KOSTEIKKOJEN HOITOSOPIMUS

Sopimusalan hoidon on edistettävä:

- Maatalouden aiheuttaman vesistökuormituksen vähentämistä
- Parannettava yksipuolisen maatalousalueen elinympäristöjen monimuotoisuutta

Kosteikko voi toimia myös:

- Kasteluveden varastona
- Luonnonravintolammikkona kalankasvatuksessa
- Ravunkasvatuspaikkana
- Virkistyskäytössä

Kosteikon *hoitotoimenpiteitä*

- Lietteen poisto tarvittaessa
- Mahdollisten kemiallisten saostusaineiden poisto ja lisäys
- Patojen ja uomien hoitotoimet (patojen ja pengerrakenteiden tarkastukset ja kunnossapidot)
- Kosteikon tai uoman reuna-alueiden kasvillisuuden niitto ja kasvijätteen poiskorjuu
- Vedenpinnan korkeuden seuraaminen
- **Laidunnus**, mikäli se ei haittaa luonnon monimuotoisuutta tai vesiensuojelua, eikä aiheuta eroosiota

KOSTEIKKOJEN HOITOSOPIMUS

Hakeminen:

- Hakemuslomake (1 kpl) palautetaan liitteineen Ely-keskukseen
- Liitteeksi:
  - hoitosuunnitelma (aktiivilijelijät, ry, yhteisö)
  - vuokra- tai muu sopimus (aktiivilijelijät, ry, yhteisö)
  - kopio kokouspöytäkirjasta (ry tai yhteisö)
  - lohkokartta (aktiivilijelijät, ry, yhteisö)
  - suunnitelmakartta (aktiivilijelijät, ry, yhteisö)
  - edellisen sopimuksen hoitopäiväkirja (aktiivilijelijät, ry, yhteisö)

EI-TUOTANNOLLISTEN INVESTOINTIEN KORVAUS (ei haussa 2018)

- Ei-tuotannollisen investoinnin korvausta voi hakea
  - ✓ **kosteikkojen perustamiseen** (aktiiviviljelijä, rekisteröity yhdistys, vesioikeudellinen yhdistys)
  - ✓ **perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten alkuraivaukseen ja aitaamiseen** (aktiiviviljelijä tai rekisteröity yhdistys)
- Haku ELY-keskuksesta
- Tehdyistä toimenpiteistä on pidettävä hoitopäiväkirjaa
- Investoinnin jälkeen tehtävä kohteen hoidosta viisivuotinen ympäristösopimus

MUISTIINPANOVELVOLLISUUS

- Sopimusalueella toteutettavista toimenpiteistä tehdään lohkokohtaiset muistiinpanot
- Muistiinpanoihin kirjataan lohkon nimi, tunnus, pinta-ala sekä vuosittaiset toimenpiteet, niiden toteutusaika ja vaikutus ympäristöön

UUTTA! - FINGRIDIN TUKI PERINNEYMPÄRISTÖJEN HOIDOLLE

HUOM! Uusi rahoitusmuoto!

- Tavoitteena on **lisätä ja elvyttää perinneympäristökohteita** ja innostaa **maanomistajia** hoitamaan voimajohtoalueiden maisema- ja luontoarvoja.
- Tuki käsittää **kohteen hoitajalle maksettavan tuen 300 € / ha /tukikausi (kertakorvaus) sekä asiantuntijan laatiman hoitosuunnitelman.**
- Tukikausi 3 vuotta
- Aluksi kolmivuotinen kokeilu, kokemusten perusteella arvioidaan tuen vaikuttavuutta.

UUTTA! – FINGRIDIN TUKI PERINNEYMPÄRISTÖJEN HOIDOLLE

- Perinneympäristön hoitoon suunnattu tuki on tarkoitettu alueille, jotka ovat maisemallisesti ja luonnon kannalta arvokkaita perinneympäristöjä ja **sijaitsevat voimajohtoalueella.**
- **Aluetta tulee hoitaa suunnitelman mukaisesti**, niin että määriteltyjen kriteerien kautta arvotetut asiat säilyvät ja paranevat.
- Hoidettava alue on vähintään 0,3 hehtaaria.
- Tukea voi hakea ympäri vuoden.

Fingridin tuki perinneympäristöjen hoidolle

Voimajohtoaukeiden maisemanhoito

Yhteydenotto,
prosessin
käynnistys

Alustava
arviointi

Sopimus
etenemisestä
suunnitteluun

Maastokäynti ja
suunnitelman
laadinta

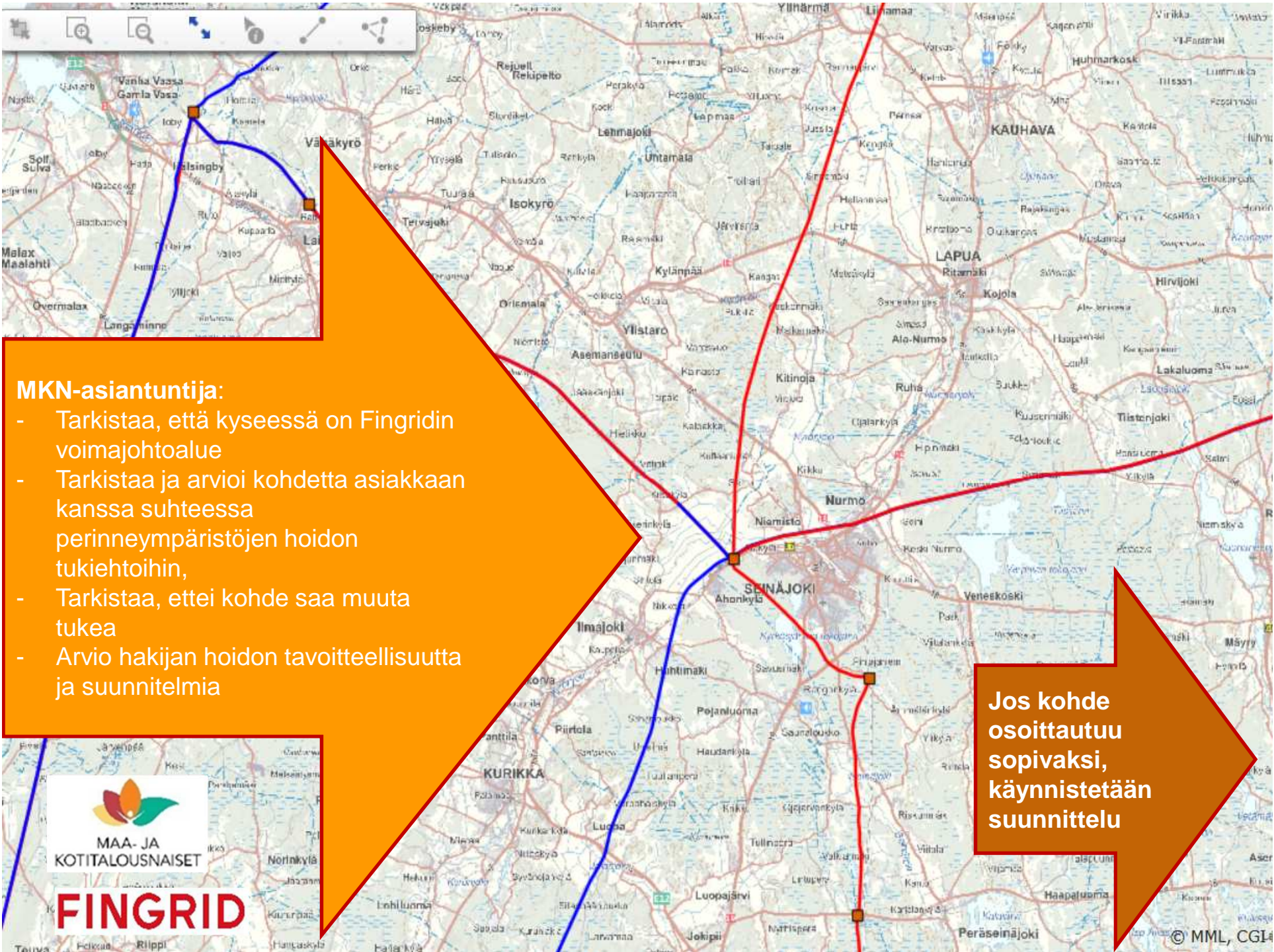
Fingridin
päätös

Tukiehdot lyhyesti:

- Perinneympäristön hoitoon suunnattu tuki on tarkoitettu alueille, jotka ovat maisemallisesti ja luonnon kannalta arvokkaita perinneympäristöjä ja sijaitsevat Fingridin voimajohtoalueella.
- Aluetta tulee hoitaa suunnitelman mukaisesti, niin että määriteltujen kriteerien kautta arvotetut asiat säilyvät ja paranevat.
- Hoidettava alue on vähintään 0,3 hehtaaria.
- Tukea voi hakea ympäri vuoden.
- Tuen määrä on 300€/ha tukikaudelle, joka on kolme vuotta.

Ota yhteyttä
a) Fingridiin
b) MKN
Keskukseen
c) suoraan MKN-
asiantuntijaan

MKN-asiantuntija:

- Tarkistaa, että kyseessä on Fingridin voimajohtoalue
- Tarkistaa ja arvioi kohdetta asiakkaan kanssa suhteessa perinneympäristöjen hoidon tukiehtoihin,
- Tarkistaa, ettei kohde saa muuta tukea
- Arvio hakijan hoidon tavoitteellisuutta ja suunnitelmia

Jos kohde osoittautuu sopivaksi, käynnistetään suunnittelu

Asiantuntija
neuvoo
maastossa ja
laatii hoito-
suunnitelman

Hakija kommentoi
suunnitelmaa

Asiantuntija
toimittaa
hakemuksen
Fingridille

Hoitosopimus

FINGRID

**Laidun
Pankki**

Laidunpankki.fi

Sivusto luonnonlaitumista: kohteita, tietoa ja tekijöitä

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti